

Arxiu històric FUNDACIÓ JAUME BOFILL

Portugal: qui ha guanyat les eleccions?

Equip de Sociologia Electoral

MAIG 1975

FUNDACIÓ
Fundació
JAUME
Jaume
BOFILL
Bofill

Portugal

¿Qui ha guanyat les eleccions?

EL SISTEMA ELECTORAL

Exposem, a continuació, les línies generals del sistema electoral que ha orientat les primeres eleccions portugueses lliures, des del 1911.

Han pogut votar tots els ciutadans majors de 18 anys, amb exclusió de les persones considerades com a col·laboradors del règim Salazar-Caetano (antics membres del Govern i de l'alta Administració). Podien ser candidats tots els ciutadans majors de 21 anys, no analfabets, amb les mateixes exclusions que les indicades per al dret de vot i afegint-hi tots els membres de les organitzacions polítiques salazaristes.

El sistema de distribució de vots és el proporcional, ja que segons l'exposició de motius de la Llei, és el que millor traduirà la voluntat del cos electoral, i també perquè fou utilitzat en les eleccions constituents de 1911.

El territori es divideix en 22 circumscripcions ("círculos") electorals. És elegit un diputat per cada 25.000 electors o fracció superior a 12.500. El total de diputats a elegir era de 249, dels quals 55 i 36 corresponien a Lisboa i Porto, respectivament.

Cada elector vota un sol partit, dels que presenten en cada circumscripció. Dintre de la circumscripció, se sumen els vots obtinguts per cada partit, al qual s'atribuiran un nombre de diputats proporcional al nombre de sufragis recollits. Aquesta atribució proporcional és resultat de l'aplicació d'una fórmula matemàtica coneguda com a "sistema Hondt". Els disputats són elegits en l'ordre de preferència que el partit ha fixat prèviament en la seva llista de candidats.

Presentem un breu treball sobre els resultats de les eleccions portugueses, preparat per l'Equip de Sociologia Electoral, format per un grup de professors i col·laboradors de la Facultat de Dret de la U.A.B. i de la Facultat de Ciències Econòmiques de la Universitat de Barcelona, especialitzat en temes electorals. Aquest grup és dirigit per Josep M. Vallès i constituït per Josefina Elies, Ramon M. Canals, Joaquim Molins i M. Rosa Virós. Aquest treball, de caràcter esquemàtic, és el nucli provisional d'un estudi en preparació.

És interessant veure la imatge que donen els partits a través de llurs candidatures. És normal que les professions liberals tinguin un percentatge majoritari en els Parlaments, car, tradicionalment, han estat els advocats els que han fet les lleis, però resulta indicatiu comprovar el tant per cent d'empleats, treballadors, estudiants, comerciants i propietaris de cada candidatura.

El C.D.S. és, sense cap dubte, un partit de propietaris, industrials i comerciants. El percentatge relativament alt d'empleats i treballadors s'explica per tractar-se d'empleats de despatx i de minyones de servei domèstic, possiblement dependents d'altres membres de la candidatura.

Les professions liberals predominen en l'ample ventall que formen els Partits Popular Democràtic, Socialista i Moviment Democràtic Portuguès. A partir del Partit Comunista la relació envers el grup "empleats, funcionaris, oficis i treballadors" s'inverteix a favor d'aquest darrer grup (60,72 % enfront del 27 % que representen les professions liberals). Si desglosem els treballadors del camp, de la indústria i pescadors dels empleats i funcionaris veurem que aquells predominen sobre aquests solament a les llistes del Partit Comunis-

ta, del Front Electoral de Comunistes i a la Unió Democràtica Popular. Els estudiants només representen més d'un 10 % a les candidatures del Front Socialista Popular, Partit d'Unitat Popular i Lliga Comunista Internacional. Aquests partits, junt amb el F.E.C., són els que presenten candidats més joves i amb un percentatge més elevat de dones.

Els partits que representen més clarament unes classes: C.D.S. i P.C.P. són els que tenen un percentatge més elevat de candidats de més de 45 anys.

Segons els resultats de les votacions, Portugal continental està dividit clarament en tres zones. Al Nord guanya el Partit Popular Democràtic, excepte a Porto on només aconsegueix un 29,75 % enfront d'un 42,16 % del Partit Socialista. El segon lloc és pel partit socialista i el tercer pel Centre Democràtic Social. El Partit Comunista treu a tots els "círculos" electorals entre un 2 i un 3 %, excepte a Porto, on arriba a un 6,5 %. Al Nord, doncs, zona de minifundis, amb predomini de petita propietat, guanya el P.P.D. o centre-dreta.

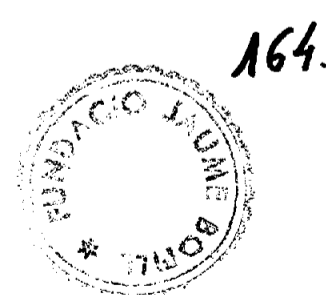
Al Centre predomina amb gran força el Partit Socialista, seguit a molta distància pel P.P.D., que només aconsegueix guanyar al "círculo" de Leiria. Aquesta zona inclou la capital, Lisboa. Al sud, zona de latifundis, amb moltes Ha. tradicionalment sense cultivar gràcies a l'absentisme dels propietaris i a la falta d'inversió sobre la terra, guanya el Partit Comunista a Setúbal i Beja i el P.S. a Évora i Faro. És la zona de més forta implantació comunista, excepte al districte de Faro, el més meridional del país, en què hi ha més comerç i turisme i que compta, doncs, amb més petita burgesia. A Faro, després del Partit Socialista, que treu un 45 %, la segona força és el P.P.D., amb un 14 %.

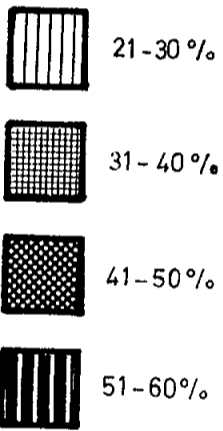
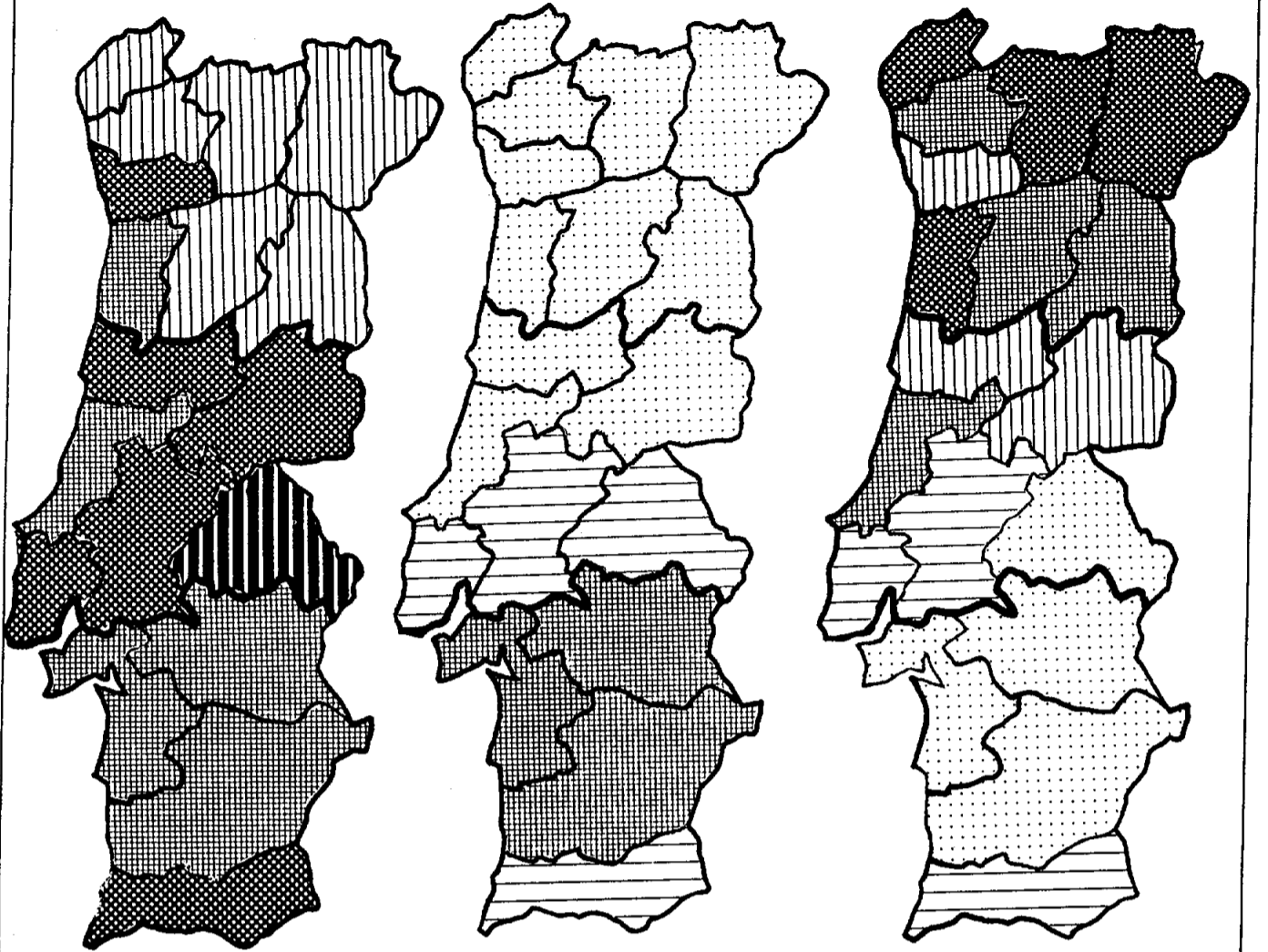
A les illes -Angra do Heroísmo, Funchal, Horta i Ponta Delgada- triomfa clarament el P.P.D., que treu més d'un 60 % dels vots.

Els candidats (1)

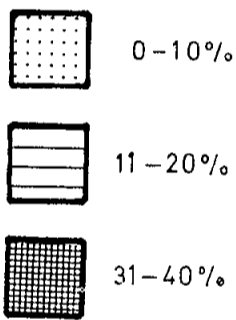
Partits	professions liberals	empleats i treballadors	estudiants comerç		Propietaris
	%	%	%	%	
PPM	45,52	34,32	6,71	6,71	6,7
CDS	29,77	36,43	7,11	16,00	10,6
PPD	57,89	21,02	8,33	7,45	4,3
PS	56,70	31,59	2,59	5,62	3,4
MDP/CDE	53,33	30,86	6,22	7,55	2,2
PCP	27,39	60,72	4,56	6,39	0,9
FSP	22,15	62,49	10,79	4,54	—
MES	35,75	58,65	5,58	—	—
UDP	5,93	89,82	4,23	—	—
PUP	21,42	84,28	14,28	—	—
FEC	14,97	75,44	8,38	1,19	—
LCI	26,31	51,30	22,36	—	—

(1) Dades elaborades a partir del "Manual do eleitor". Vol. II, publicat amb la col·laboració del Ministeri d'Administració interna.

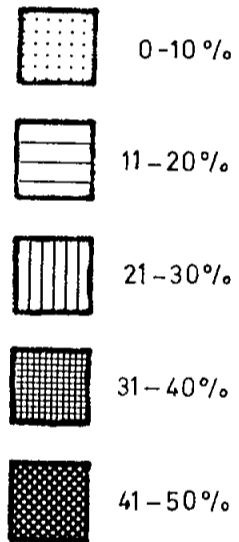

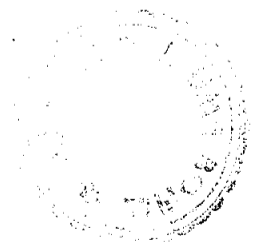
Partit Socialista (P.S.)

Partit Comunista Portuguès (P.C.P.)

Partit Popular Democràtic (P.P.D.)

Geografia dels resultats (1)

Regió	PS %	PPD %	PCP %	CDS %	MDP %
Nord	28,19	39,06	3,44	13,82	3,71
Centre	43,09	21,74	11,59	5,14	4,08
Sud	39,11	7,92	31,64	2,61	7,19
Illes	23,89	61,83	1,94	4,80	2,04

Mitjana de participació 91,74%
Mitjana de vots blancs i nuls 7%

(1) Aquestes dades corresponen als resultats que el diumenge, 27 d'abril, publicava el "Diario de Noticias" de Lisboa, quan faltaven només els resultats de 154 pobles.

ESTRUCTURA PROFESSIONAL DE L'ASSEMBLEA CONSTITUENT

Segons la premsa del 29 d'abril, la composició per partits polítics de l'Assemblea constituent és la següent:

Partit Socialista, 116 diputats. Partit Popular Demòcrata, 80. Partit Comunista, 30. Centre Democràtic Social, 16. Moviment Democràtic Portuguès, 5. Unió Democràtica Popular, 1.

¿Quina és la composició a nivell professional d'aquesta Assemblea constituent?

Sobre 179 diputats —que representen el 72% de la totalitat dels diputats—, la composició professional és la següent:

Professions liberals	62,5%
Assalariats del camp, indústria i serveis (treballadors, empleats, funcionaris)	28,0%
Propietaris, industrials i directius	4,5%
Estudiants	2,0%
Militars	1,0%
No consta professió	2,0%

L'explicació d'aquest predomini de professions liberals hem de trobar-la en el pes que tenen dintre de les llistes dels partits guanyadors i que dintre d'aquelles acostumen a ocupar els primers llocs. El Partit Comunista no segueix aquesta tònica general i en els primers llocs de les seves candidatures figuren també obrers i empleats.

EL FUTUR COMPORTAMENT ELECTORAL

L'existència del pacte previ dels Partits amb el M.F.A. sobre els principis de la futura Constitució sembla deixar poc marge d'acció a la recentment elegida Assemblea. Però es pot preveure que els debats constitucionals obligaran els partits a definir-se sobre aspectes que podran donar un perfil més clar a cadascuna de les forces polítiques representades. Això ha de

repercutir, sense oblidar la mateixa evolució possible del M.F.A., sobre les properes eleccions legislatives, previstes per a la tardor d'aquest any.

Una anàlisi —tot i que sigui forçosament superficial— dels resultats obtinguts pels partits portuguesos, ens permet deduir el paper clau que —a nivell electoral— tindrà el Partit Socialista a les properes eleccions per a l'Assemblea Legislativa. A les províncies del Nord haurà d'utilitzar la seva imatge "social-demòcrata" per portar-se els vots d'una part de la clientela "social-demòcrata" del P.P.D. Al Sud, haurà de competir amb el P.C.P. mitjançant l'altra imatge "roja" amb què juga el partit de

Mario Soares. Al Centre, el P.S. té l'hegemonia sobre els partits restants i pot guanyar sense cap concessió.

Al Nord, el C.D.S. pot potenciar el P.P.D. i reduir la força del P.S., si, a més a més, aquest juga la carta esquerranista, a què l'obliga el seu pacte amb el M.F.A. Al Sud, P.S. i P.C.P. poden reforçar-se mútuament, però també poden dividir llurs forces si, a nivell nacional, persisteix la rivalitat i les travetes recíproques. Al Centre, l'hegemonia del P.S. fa que sigui aquest sector geogràfic el decisiu per a marcar el camí estratègic del P.S.

Si sumem els escons de l'Assemblea que pertanyen a les províncies del Centre (102), totes de domini socialista, a les del Sud, que són feu dels comunistes i socialistes, veurem que una estratègia esquerranista assegura al P.S. la majoria dels escons parlamentaris. Ara bé, també és clar que una altra estratègia "social-demòcra-

ta" portaria a unir els vots del Centre als del Nord, i, per tant, a una coalició P.P.D.-P.S., que deixaria els comunistes i els mateixos socialistes de base en situació minoritària. Però aquesta darrera possibilitat és dificultada, precisament, per les afinitats "social-demòcrates" entre un sector del P.S. i el P.P.D. Al Nord, aquesta afinitat pot restar vots al P.S., perdent aquells vots que ara sembla que ha guanyat per part d'un electorat social-demòcrata, que s'ha estimat més votar el P.S. per frenar els comunistes, però que, en circumstàncies de pacte amb el P.P.D., votaria aquest directament. Això podria posar en perill l'hegemonia actual del P.S. i fer d'aquest partit un "vicari" del P.P.D.

En qualsevol cas, l'acció dels Partits, i particularment del Partit Socialista, serà decisiva per a consolidar o modificar l'orientació d'un electorat que, després de més de 40 anys d'abstinença, podrà tornar a votar, previsiblement, dintre de pocs mesos, si els Partits i el M.F.A. no alteren radicalment els seus compromisos. ●

Resultats definitius

	Percentatge	Escons	Vots
Partit Socialista (P.S.)	37,9	116	2.145.392
Partit Popular Democràtic (P.P.D.)	26,4	80	1.494.575
Partit Comunista (P.C.)	12,5	30	709.636
Centre Democràtic Social (C.D.S.)	7,6	16	433.153
Moviment Democràtic Portuguès (M.D.P.)	4,1	5	233.362
Front Socialista Popular (F.S.P.)	1,2	—	66.161
Moviment d'Esquerra Socialista (M.E.S.)	1	—	57.682
Unió Democràtica Popular (U.D.P.)	0,8	1	44.546
Front Electoral Comunista (F.E.C.)	0,6	—	32.508
Partit Popular Monàrquic (P.P.M.)	0,6	—	31.809
Partit d'Unitat Popular (P.U.P.)	0,2	—	12.984
Lliga Comunista Internacionalista (L.C.I.)	0,2	—	10.732

Va participar a les eleccions el 91,7 per cent del cens electoral i el percentatge de vots blancs o nuls va ser del 9,9 per cent.

El sindicalisme (i 2)

És evident la necessitat d'organitzar-se que té la classe treballadora portuguesa si vol superar realment la influència del capitalisme nacional i internacional. Pensem en el domini que el capitalisme internacional tenia sobre Portugal i les seves "províncies" d'ultramar: *El Banco Portuguès do Atlàntico*, amb el seu control sobre el cotó, energia elèctrica i vidre d'Angola; el grup de *l'Espirito Santo|Queiror Pereira*, amb el petroli d'Angola i el cotó i sucre de Moçambique; *La Companhia União Fabril*, amb la concentració dels cultius oleaginosos a Guinea i l'extracció de coure a Angola... i una quinzena de grups financers més eren —ens atreviríem a dir— continuen essent en gran part l'instrument de les multinacionals Petrofina, Catongo, Interbra, Sofina, Société Generale de Bâtiments et Ports, totes belgues; de la Firestone Tise Rubber, Atlantic Co., Mobil, Chesse Manhattan Bank, First National City Bank, Gulf Oil Co., F.L.S. Oversear, I.T.T., Chrysler, Whestinghouse (U.S.A.); Berliet, Assurances Générales, Cie. Française de Petroles (franceses) i moltes altres de britàniques, sueques, alemanyes... entre les quals es barregen cognoms com Guedes de Sousa, Borges Figueiredo, Sebastião Alves, Pinto Bastos, Mendes de Almeida, Silveira Machado, M. Vinhas, M. Bulhosa, Niomen de Mello, Pinto de Azevedo, etc...

Sembla evident que si les forces burgeses han acceptat la caiguda de la Dictadura ha estat ben bé perquè no els quedava cap altre remei.

Si a això afegim l'aparell corporativista,

muntat per sotmetre l'activitat de la classe treballadora en funció d'una equívoca pau social, comprendrem l'actual ebullició del poble treballador portuguès pel que es refereix a l'estructuració i futur del sindicalisme organitzat.

En l'anterior article hem donat una breu ullada a les diferents organitzacions polítiques i sindicals que es mouen, s'agiten podríem dir, en el poble ibèric germà.

Avui recordarem alguns documents, analitzarem les diferents postures davant el que ha arribat a ser un dilema vital: la unitat i el pluralisme sindical, i tractarem d'extreure'n unes conclusions que creiem vàlides enfront de situacions semblants.

El mateix dia 25 d'abril, dotze hores després de la radiació de "Grandola vila morena", el moviment C.D.E. de Lisboa en una declaració d'adhesió al M.F.A. exigia entre altres coses "restabliment de totes les llibertats democràtiques"... "restabliment de les llibertats sindicals i el dret de vaga".

El 26, al matí, el Programa del M.F.A. és escampat arreu de Portugal per diferents mitjans de comunicació. Entre altres coses diu: 5) El Govern Provisional... s'obligarà a promoure immediatament... b) La llibertat de reunió i d'associació.

En aplicació d'aquest principi serà promesa la formació d'associacions polítiques, "possibles embrions de futurs partits polítics, i garantida la llibertat sindical, d'acord amb al llei especial que en regularà l'exercici".

c) "La llibertat d'expressió i de pensament sota qualsevol forma."

El mateix dia 26-4 el Secretariat del

Comitè Central del Partit Comunista Portuguès afirmava en una declaració: "és més necessari que mai reforçar la unitat d'acció de la classe obrera, de les forces democràtiques, de la joventut, de tots els antifeixistes i anticolonialistes portuguesos"...

El 28-4, després de l'arribada de Mario Soares, el Consell Directiu del P.S., en el punt 3 g) del seu comunicat, definiria com a un dels objectius més urgents "...la completa llibertat d'organització sindical... acompanyada de la liquidació del corporativisme".

El S.E.D.E.S. també demanà "l'abolició de l'actual estructura corporativa i garantia de les llibertats sindicals..."

També en el camp sindical es començaren a fer sentir les primeres reivindicacions en llibertat; quinze sindicats proclamen les seves reivindicacions "fonamentals i intransigents" de "total llibertat sindical amb ratificació del conveni n.º 87 de l'O.I.T. sobre llibertat sindical"... "llibertat de reunió i d'associació"... "de federació en organismes sindicals internacionals".

El dia 8-5 es reuneixen delegats de 50 sindicats adherits a la Intersindical, que després de fixar l'objectiu prioritari de la c.o., "la consolidació de les conquestes ja assolides" declara que "la conquesta d'aquest objectiu pressuposa la lluita unida, ferma i intransigent contra tots els focus de la reacció, amb unitat amb les altres forces democràtiques i el M.F.A. En aquesta fase —continua la Intersindical— la lluita necessàriament haurà de ser unitària amb totes les forces antifeixistes".